

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ
РИЗИКІВ**

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
галузі знань 0305 Економіка та підприємництво
напряму 6.030504 Економіка підприємства
(шифр дисципліни за ОПП ПП 17)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства імені

О.М. Бекетова,

КАФЕДРА: економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

РОЗРОБНИК: доцент кафедри Світлична Т.І.

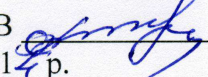

Схвалено **випусковою** кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

Протокол від "28" серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри (Димченко О.В.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ (Соловйов В.В.) " 24 " 20 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково - методичною радою факультету економіки і підприємництва

Голова Науково-методичної ради (Соловйов О.В.)
30 серпня 2014 р., протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова ,
2014 рік

© Світлична Т.І. , 2014 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.030504 «Економіка підприємства».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є Господарські рішення та пов'язані з ними ризики на підприємстві.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Економіка підприємства	Антикризове управління підприємством
Менеджмент	Потенціал і розвиток підприємства
Планування та контроль на підприємстві	Стратегічне управління підприємством
Стратегія підприємства	Управління потенціалом підприємства

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності;

ЗМ 2. Ризик і невизначеність під час обґрунтування господарських рішень.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» є формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» є засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків;
- сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень;
- основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;

природу виникнення ризиків, їх різновиди, вплив на якість господарських рішень;

- методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків;
- теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків.

вміти:

- визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;
- розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;
- обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику;
- аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень;
- здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

мати компетентності:

- здатність проводити аналіз макро- і мікросередовища підприємства (визначати фактори ризику у мінливому ринковому середовищі);
- готовність розраховувати варіанти цін в умовах змін попиту (оцінка фінансових втрат від ризиків):
- здатність аналізувати вплив факторів сезонності, корегувати відповідні зміни обсягів, асортименту, сезонних цін (оцінка можливих втрат від ризиків);
- здатність оцінювати джерела забезпечення підприємств всіма видами ресурсів;
- готовність використовуючи нормативно-правові інструменти, на основі дослідження факторів прямої і непрямої дії організувати співпрацю із суб'єктами зовнішнього середовища (формування переліку факторів ризику та підготовка інформації щодо змісту господарських угод);
- готовність здійснювати маневрування ресурсами, усувати відхилення у діяльності підприємства (підрозділу) (аналіз матеріальних, трудових та втрат часу від ризикових ситуацій);
- готовність здійснювати бізнес-планування, використовуючи висновки аналізу основних показників діяльності підприємства (розробка розділу «ризики та страхування»);
- готовність за стандартними методиками здійснювати тактичне та оперативне планування діяльності підприємств з урахуванням їх галузевих особливостей (оцінка ризиків виконання контрактів з постачальниками сировини);
- готовність до планування систему заходів по забезпеченню необхідної якості продукції (оцінка виробничих ризиків);
- здатність відповідно до регламентуючих документів здійснювати співпрацю з банками страховими компаніями та іншими кредитно-фінансовими установами (оцінювати можливі варіанти управління ризиками);

- готовність з урахуванням індивідуальних особливостей виконавців, групової поведінки, сумісності добирати склад колективів (оцінювати діловий ризик);
- готовність здійснювати контроль господарську діяльність підприємства, оперативно реагувати на відхилення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин – 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності

Тема 1.1. Сутнісна характеристика господарських рішень

Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Види та принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 1.2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

Процес, етапи, процедури, стилі та основні способи прийняття рішень та його елементи. Характер прийняття господарських рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 1.3. Методичні основи розроблення та обґрунтування господарських рішень.

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей». Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень.

Тема 1.4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Роль економіко-математичного моделювання у підготовці рішень. Критерії оцінки ефективності рішень. Прийняття рішень в умовах багатокритеріальності. Методи головного показника, зведеного показника, послідовних узгоджень.

Тема 1.5. Прогнозування та аналіз господарських рішень.

Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

Тема 1.6. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

Критерії прийняття рішень в умовах відсутності кількісних мір невизначеності: обережний критерій (критерій Вальда), оптимістичний критерій, компромісні критерії, критерії мінімуму жалю. Критерії прийняття рішень в умовах наявності кількісної міри невизначеності.

Тема 1.7. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.

Основи теорії корисності. Суб'єктивний характер корисності. Оцінювання корисності. Функція корисності Неймана-Моргенштерна. Оцінювання схильності/несхильності до ризику. Детермінований еквівалент корисності.

Тема 1.8. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

Види конфліктів. Цілі учасників конфліктних ситуацій. Моделі конфліктних ситуацій. Застосування елементів теорії ігор. Гарантований результат гри. Модель торгів.

Змістовий модуль 2. Ризик і невизначеність від час обґрунтування господарських рішень

Тема 2.1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.

Природа невизначеності. Види невизначеності. Міри та шкали ступіня невизначеності. Невизначеність як першоджерело ризику. Чутливість. Сталість.

Тема 2.2. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники, функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.

Тема 2.3. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.

Врахування ризику під час формування критеріїв прийняття рішень. Критерії, що мінімізують ризик. Застосування оцінок схильності / несхильності до ризику. Багатокритеріальність задач прийняття рішень за умов ризику.

Тема 2.4. Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень за умов ризику. Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 2.5. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Якісні методи оцінювання ризику. Загальна характеристика методів. Зони та рівні ризику. Метод експертних оцінок.

Тема 2.6. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.

Кількісні методи аналізу та оцінювання ризику. Ймовірнісний підхід до оцінювання

ризиків. Дерево ймовірностей. Детермінований еквівалент цільової функції.

Тема 2.7. Основи ризик-менеджменту.

Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Основні напрями й методи впливу на ступінь ризику господарювання.

Тема 2.8. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику. Відмовлення від ризику, зниження ризику, розподіл ризику, об'єднання ризиків, диверсифікація ризиків, хеджування ризиків.

Індивідуальні завдання:

Розрахунково-графічне завдання на тему «Кількісний аналіз ризиків в обґрунтуванні господарських рішень».

3. Рекомендована література:

- 1.Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. –К.: КНЕУ, 2005.
- 2.Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.- метод. посіб. для самот. вивч. дисц. –К.: КНЕУ, 2006.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточні та підсумкові тестові завдання, розрахунково - графічне завдання, задачі до екзамену.

АНОТАЦІЯ

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Мета: формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

Предмет вивчення дисципліни:
господарські рішення та пов'язані з ними ризики на підприємстві.

Змістові модулі:

Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності.

Ризик і невизначеність під час обґрунтування господарських рішень

ABSTRACT (ANNOTATION)

SUBSTANTIATION OF ECONOMIC DECISIONS AND ESTIMATION OF RISKS

The purpose: formation of knowledge and skills concerning a substantiation of economic decisions with various degree of uncertainty and risk.

A subject of studying of discipline:
economic decisions and the risks connected with it at the enterprise.

Substantial modules:

Economic decisions in various spheres of enterprise activity.

Risk and uncertainty at acceptance of economic decisions.

АННОТАЦИЯ

ОБОСНОВАНИЕ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ РЕШЕНИЙ И ОЦЕНКА РИСКОВ

Цель: формирование знаний и навыков относительно обоснования хозяйственных решений с различной степенью неопределенности и риска.

Предмет изучения дисциплины:
хозяйственные решения и связанные с ним риски на предприятии.

Содержательные модули:

Хозяйственные решения в различных сферах предпринимательской деятельности.

Риск и неопределенность при принятии хозяйственных решений.